

ŠEST DNÍ HNĚVU

„Kniha *Šest dní hněvu* je symfonický, skvěle vygradovaný, vynikající román. Odvážný, neohrožený a podvrtný. Nesoudí. Dostal mě.“

DAVID MITCHELL
spisovatel

RYAN GATTIS

HOST

FAKTA

Dne 29. dubna 1992 v 15.15 hodin zprostila porota příslušníky losangeleského policejního sboru Theodora Brisena, Timothyho Winda a seržanta Staceyho Koonu obvinění z použití nepřiměřeného násilí při zatýkání Rodneyho Kinga. V případě téhož obvinění proti policistovi Laurenci Powellovi nedospěla porota ke shodě.

Kolem sedmnácté hodiny vypukly první nepokoje. Trvaly nakonec šest dní a skončily až v pondělí 4. května. Během této doby bylo zatčeno celkem 10 904 osob, více než 2 383 osob bylo zraněno, vypuklo 11 113 požárů a hmotné škody přesáhly jednu miliardu dolarů. Během nepokojů rovněž zahynulo 60 osob, avšak toto číslo nezahrnuje oběti vražd, k nimž došlo během oněch šesti dnů, kdy platil zákaz vycházení a prakticky nebylo možné dovolat se jakékoli pomoci. Jak hned první večer nepokojů uvedl losangeleský policejní ředitel Daryl Gates: „Nastanou situace, kdy se lidé ocitnou bez pomoci. Tak to prostě je. Není nás tolik, abychom mohli být všude.“

Je možné, ba dokonce pravděpodobné, že u mnohých z těchto obětí, jejichž smrt s probíhajícími nepokoji přímo nesouvisela, jejich vrazi jednoduše využili toho, že jim hroživé okolnosti poskytly příležitost. Ukázalo se, že ve městě s téměř 3,6 miliony obyvatel, nacházejícím se v okrese s 9,15 miliony obyvatel, k vyrovnání nejrůznějších účtů necelých 121 hodin bez zákona bohatě stačilo.

Tato kniha vypráví o několika takových případech.

DEN 1
STŘEDA

—

Tak už abychom se zase báli pouličních nepokojů — copak se od těch posledních ve Watts nic nezlepšilo? říká si spousta našich bílých spoluobčanů. Bohužel, odpověď zní ne. Celá čtvrť se sice jen hemží sociálními pracovníky, sociology, dobrovolníky z Vistry a nejrůznějšími dalšími příslušníky humanitární mašinerie, všichni mají jen ty nejčistší úmysly, ale přesto se z nějakého důvodu nic moc nezměnilo. Pořád jsou tu chudí, poražení, zoufalci i zločinci, kteří projevují až děsivou životaschopnost, a člověk se jich prostě nezbaví.

Thomas Pynchon, *New York Times*, 12. června 1966

ERNESTO VERA

29. dubna 1992 / 20.14

[1]

Jsem v Lynwoodu v jižním L. A., někde kus od Atlantic Avenue a Olanda Street, na nějaký dětský narozeninový oslavě. Zrovna přikrývám alobalem tácy s nedojedenými fazolema, když přijde šéf a že prej mám jít domů dřív a nejspíš nemám chodit ani zejtra. Možná bych měl radši zůstat doma celej tejden, povídá. Má strach, že to, co se děje na sto desátý, by se mohlo přelejt i k nám. Ne že by tomu říkal bouře nebo výtržnosti nebo tak. Povídá jenom „ty trouble na severu“, ale myslí tím, jak tam lidi zapalují kdeco a rozbíjejí výlohy a pak za to dostanou nakládačku. Napřed se s ním chci dohadovat, ale stejně by mi to bylo houby platný, tak se ani nenamáám. Strčím fazole do lednice v nákladáku, popadnu kabát a jdu.

Když jsme sem odpoledne dorazili, já a Termit — to je chlápek, co s ním dělám —, viděli jsme kouř. Čtyři černý věže kouře, jako když hoří ropný vrty v Kuvajtu. No, možná ne tak velký, ale furt dost velký. Táta toho oslavence byl napůl sťatej, a když jsme rozkládali stoly, povídá nám, že to je kvůli tomu, že ty poldové, co zmlátili Rodneyho Kinga, za to nepůjdou sedět, a co prej my na to. Ty vole, jasně že jsme z toho nebyli na větvi, ale to se přece klientovi neříká. Jako byl to podraz, to jasně, ale co to má společného s náma? To vybuchlo úplně někde jinde. Tady u nás držíme hubu a hledíme si svý práce.

Já jezdím s Tacos El Unico už třetím rokem. Na co máte chuť, to vám dovezu. Maso *al pastor* nebo grilovaný *asada*, žádněj

problém. Kdyby se vám zachtělo, děláme i fajnovou *cabezu*. Jinak máme i hovězí jazyk, kuřecí, všechno. Chápete, pro každého něco. Obvykle parkujeme na našem stanovišti na rohu Rosecransovy a Atlantic Avenue, ale někdy taky děláme akce jako narozeniny, oslavy výročí, cokoli. Na těch nedostáváme zapláceno od hodiny, takže já jsem radši, když to skončí dřív. Rozloučím se s Termitem, řeknu mu, ať se příště neukazuje, dokud si pořádně neumeje ruce, a vypadnu.

Když jdu dost rychle, zvládnu to domů za dvacet minut, nebo i za patnáct, když projdu skrze baráky na Boardwalk. Náš Boardwalk není žádná promenáda jako v Atlantic City ani nic takového. Jenom taková betonová ulička mezi barákama, co slouží jako průchod z hlavní ulice do naší čtvrti. Je to taková naše zkratka. Jak říká moje ségra, „pitomci tudy utíkaj poldům už odnepaměti“. Když se vydáte dolů, zavede vás to přímo na Atlantic. Dejte se opačně a dojdete mezi baráky, ulici za ulicí. A tudy se vydám, když dorazím. Nahoru.

Většina baráků má zhasnuto na verandě i vzadu na dvorku. Venku není ani noha. Žádný známý zvuky. Nikdo si nepouští starý pecky, co uvádí Art Laboe. Nikdo nespravuje auto. Jdu kolem domů a slyším jenom televizi a všichni moderátoři mluví jenom o rabování a požárech a Rodneyem Kingovi a černejch a zuřivosti, ale to je v pohodě, ať si melou, protože já myslím na něco úplně jiného. Na něco mnohem důležitějšího.

Nevykládejte si to špatně. Nejsem žádnéj necita, nic takového, jenom se starám, o co je potřeba. Kdybyste vyrostli tam co já, kde v obchodě se zbraněma prodávají náboje jako kusovky po pětadvaceti centech každému, kdo má černý úmysly a zbytečněj čtvrták, byli byste taky takový. Ne otupělý nebo permanentně nasraný, prostě si jenom jdete za svým. A já teď počítám měsíce, než odsud budu moct vypadnout.

Dva by měly stačit. To už budu mít našetřeno dost, abych si zas mohl koupit nějakou káru. Nic extra, jenom abych se dostal do práce a domů a nemusel courat pěšky. Chápejte, už celý věky

vařím podle někoho jinýho, ale nehodlám to dělat napořád. Až si pořídím auto, pojedu do města a vyprosím si, aby mě vzali do učení do kuchyně v R23 — to je takovej fantastickéj podnik, co dělá suši, přímo uprostřed čtvrti, kde se dřív vyráběla většina hraček na světě, ale teď jsou všechny sklady prázdný a hračky má na starosti Čína.

Dozvěděl jsem se o nich od Termita, protože ten taky miluje japonský jídlo. No, on má teda rád všechno asijský, zvlášť holky, ale to sem nepatří. Vzal mě tam minulej tejden a já tam kurva nechal osmačtyřicet babek jenom za jídlo pro sebe, ale stálo to za to, protože celou dobu jsem jenom čuměl, jak to ty japonský kuchaři umějí. Dělalí věci, o jakejch by se mi ani nesnilo. Špenátovéj salát s úhořem. Tuňák, kterýho ožehnou letlampou, takže je zvenčí udělanej a vevnitř syrovej a měkkej jako máslo. To je úplně jinej svět. Fajn svět.

Vy to nechápete. Já udělám cokoli, abych se to od nich naučil. Budu mejt nádobí. Vytírat podlahu, drhnout záchody. Zůstanu tam každej večer přesčas. Je mi to fuk! Jenom chci bejt tam, kde se vaří dobrý japonský jídlo, protože poslední dobou nemyslím na nic jinýho, než jak těm Japoncům ukrást nápady a využít je do tradičních mexickéjch receptů, aby to bylo něco jinýho, chápete?

Až osmažíte tolik tortil co já, budete na tom stejně. Člověka z toho rychle začne bolet v kostech, je to taková ta bolest, kdy si ruce zapamatujou stejnej pohyb, protože ho děláte pořád dokolečka, až se vám o tom někdy i zdá. Zkuste si tři roky v kuse, šest dnů v tejdnu míchat guacamole a uvidíte, že vás taky začne napadat, jak to trochu předělat. Probůh, člověk si přece musí nějak zaměstnávat mozek, ne? Jinak by chcípnul. Takže já pořád přemejšlím: co kdybych do toho guacamole nedal limetky, ale šoupl tam yuzu?

Ještě minulej tejden jsem ani nevěděl, co yuzu je. Je to citrus, co roste v Japonsku. Teď už to vím, ale když jsem o tom slyšel prvně, tak jsem si říkal, to je jako nějaký auto nebo co? Ale pak jsem ho ochutnal a „No doprdele!“, vypadlo ze mě, a pak jsem se

jim musel omlouvat. Je to něco mezi limetkou a citronem, ale sladší a mnohem lepší než ten umělej hnus, co se prej dává do limonád. Co jsem to ochutnal, nemyslím na nic jiného, než jak to zapracovat do nějakých tradičních mexických jídel, kam se dávají limetky. Jako třeba guacamole, že jo. Jestli máte v hlavě aspoň půl mozku, tak si prostě nemůžete pomoci. Takový věci vás prostě napadnou. Takhle určitě vymysleli kalifornský suši závitky, přímo tady v Los Angeles. Použijete avokádo nějak jinak a najednou je z toho něco nového a úžasného.

Něco narazí do plotu, přímo mně u hlavy, a já nadskočím s napřaženýma rukama. Pak se zasměju, protože je to jenom tlustá zrzavá kočka. Kruci, ta mi dala.

Chci se od těch kuchařů naučit spoustu věcí. Ze všeho nejdřív budu asi chtít vědět, jak Japonci dělají nakládání jídla, protože nikdo to neumí s octem tak jako kuchař, co dělá suši. Oni to nikdy nemají moc kyselý, víte? Jenom tak akorát. Říkal jsem si, že bych nějaký ty jejich postupy využil pro nakládání zelí do *tacos mariscos*, jaký by to asi bylo? Nezkazil by to ocet z rýžového vína? Nebylo by to moc sladký? Dá se takhle udělat něco sladkokyselého?

Tak tohle dělám cestou domů. Pokaždý mě napadne víc otázek než receptů. Mám i nějaký nápady, většinou úplně blbý. Sprádám sny. A přesně to dělám, když zahnu za roh do naší ulice. Myslím na humrový *ceviche* s yuzu a avokádem, když vtom za mnou zaburácí motor auta.

Nijak zvlášť tomu nevěnuju pozornost. Zajdu trochu ke straně, ale ono u mě zabrzdí. Tak uhnu úplně na kraj, jo? Jako žádnéj problém, uvidí, že já se do ničeho nemotám, a pojedje dál. Nejsem oblečený jako Hispánc. Nemám tetování. Nic. Jsem čistej.

Jenže to auto zpomalí, až jede krokem, pomaličku vedle mě, a pak se u řidiče stáhne okýnko a na ulici se vyvalí rychlá muzika v motownském stylu. Je to rádio KRLA, tady to všichni znají. Naladíte ho na 1110 AM. Zrovna hraje intro k „Run, Run, Run“ od Supremes. Poznávám ten saxík a piano.

„Hej!“ houkne na mě řidič přes ten randál, „neznáš týpka, co si říká Malej Mosco?“

Jak od toho cizího chlápka uslyším bráchovu přezdívku, začnu okamžitě zdrhat, odkud jsem přišel. Při každém kroku mám pocit, jako by se mi žaludek chtěl vyrvat z břicha. Dobře ví, že je v pěkným hajzlu.

Zaslechnu, jak se řidič zasměje, hodí tam zpátečku a dupne na to. Auto mě lehce předjede a pak prudce zabrzdí. Zepředu vystoupí dva chlápci a další seskočí z korby. Tři chlapi, všichni v černém.

Adrenalin mám až v uších. Teď musím dávat většího bacha než kdy dřív a je mi jasný, že jestli se z tohotohle dostanu se zdravou kůží, musím si toho zapamatovat co nejvíc, a tak se v běhu otočím a snažím se vrýt si všechno do paměti. Je to ford, to auto. Tmavě modrej. Myslím, že rancho. Jedno zadní světlo mu nesvítí. To levý.

Značku nerozeznám, protože se zas musím otočit dopředu, abych zahrnul za roh zpátky na Boardwalk, zaběhnu mezi domy a snažím se proletět do vedlejší ulice, přeskočit plot a ztratit se na něčím dvorku, ale oni jsou na mě moc rychlí. Všichni tři. Nemuseli jako já stát deset hodin u grilu a dělat tacos pro hromadu pitomejch spratků a ožralů. Nejsou unavený. Mají sílu.

Slyším, jak se za mnou ženou, v uších mi buší krev a já vím, že už mě prakticky mají. Mám ještě vteřinu, abych se pořádně nadechnul a připravil, a už se na mě vrhají, podkopnou mi nohy, něčím tvrdým mě praští do brady a já jdu k zemi. A potom všechno zčerná, nevím na jak dlouho.

Teda já už jsem párkrát do huby dostal, ale takhle ještě ne. Přijdu k sobě, když mě táhnou k autu, a mám pocit, že se mi obličej rozpadne na dva kusy. Přes zvonění v uších slyším, jak mi podpatky skřípou po asfaltu. Myslím, že jsem nemohl bejt mimo víc než pár vteřin.

„Nedělejte to,“ zaslechnu svůj hlas. Překvapí mě, jak klidně zní, vzhledem k tomu, že mi srdce buší asi tak milionkrát za minutu. „Prosím! Nic jsem vám neudělal. Mám prachy. Co budete chtít!“

Ti tři mi odpoví, ale ne slovně. Drsně mě vytáhnou na nohy a odvedou z Boardwalku do postranní uličky s garážema po obou stranách. Ale to si mě jenom připravujou.

Začnou na mě přšet rychlý, ne moc silný rány: do ledvin, do břicha, taky do žeber. Schytávám to ze všech stran. Nejsou zvlášť tvrdý, ale vyrazí mi dech. Nejdřív to nechápu, ale pak uvidím krev, koukám, jak mi vyráží na košili, a napadne mě, jak je možný, že jsem ty bodnutí necejtil, když vtom mě někdo praští pálkou.

Na moment se mihne něco černýho, pak to na mě dopadne a já sebou trhnu. Ta těžká část mě praští jenom přes rameno, ale stejně — jednu chvíli stojím a koukám si na košili, a hned potom už ležím na zádech a čumím na noční nebe. Do prdele práce.

„Jo!“ zařve mi jeden z nich do obličeje, „a máš to, ty zkurvejnej hajzle!“

Zkroucím se do klubíčka a brada mě pálí, jako by mi ji někdo smažil na pánvi. Zvednu ruce, abych si chránil obličej, ale není to k ničemu. Pálka dopadá znova a znova. Dostanu jednu do krku a pak už necejtím tělo.

Ozve se jinej hlas: „Navažte to, když takhle leží!“

Skoro nemůžu dechat.

Další hlas, možná ten první, se přidá: „Ty vole, tak si to udělej sám, když seš takovej borec, Jokere!“

Jednomu říkají Joker. To si musím zapamatovat, myslím. To je důležitá informace. Joker. To slovo se mi uhnízdí v mozku a já si ho přemílám pořád dokola. Žádnýho Jokera neznám, akorát toho z komiksů, a stejně to nedává smysl, že by šli po mně a ne po bráchovi, jestli zase udělal nějakou krávovinu.

„Prosím,“ sípám, když se mi vrátí dech, jako by snad na tyhle zrůdy někdy v životě fungovalo, když je člověk poprosí. Ani omylem. Mají moc práce, začnou mi natahovat nohy za kotníky, ale já je mám tak ochromený, že ani nepoznám, kterou z nich drží. Nohy se mi dole akorát napnou.

„A je to,“ řekne jeden z nich.

Otevřu oči a pomyslím si, a co jako? Kolem sebe vidím známý ulice. Na vteřinku mě napadne, že už jsem snad v bezpečí, protože zaslechnu, jak odcházejí, a pak se na autě rozsvítí brzdový světla a garáže kolem mě zčervenají. Zalije mě úleva. Jedou pryč, napadne mě. Oni jedou pryč! A vtom zahlídnu nějakýho malýho kluka, možná tak dvanáct let, jak se schovává na Boardwalku. Tvář mu v zadních světlech auta zčervená a já si uvědomím, že fakt kouká na mě. A oči má až navrch hlavy. Tak moc mě rozhodí, jak na mě kouká, že sleduju jeho pohled, jak mi sjíždí až k nohám, a pak skoro hodím šavli, když zjistím, že mám kotníky přivázaný tlustým drátem zezadu k autu.

Prudce zatáhnu, ale drát nepovolí, akorát se mi zařízne do kůže. Vší silou vykopnu, ale nestane se nic. Ani se to nehne. Snažím se do toho dostat prsty, nějak to ze sebe stáhnout.

Ale pak se rozběhne motor, já se rozplácnu a auto mě začne vléct, v tý rychlosti se mi hlava smejká po asfaltu a rve mi to kusy kůže, z rukou, z krku. Vzduch kolem mě proudí jako torpédo a celý tělo mám jako v plamenech a pak auto zabrzdí tak prudce, až sebou třískne.

Setrvačnost mě hodí dopředu. Tři metry? Šest? Nejspíš poskakuju nahoru a dolů, protože jsem chvíli ve vzduchu, pak mě něco tvrdýho a kovově studenýho praští do obličeje a tentokrát cejtím, jak mi praská čelist. Fakticky cejtím, jak zevnitř povolila, a to prasknutí mi zní v uších jako ozvěna. Kost to nevydržela a mně se na jazyk hrne krev. Otočím hlavu, otevřu pusu a nechám ji vytekat ven. Zaslechnu, jak vystříkne na silnici, a když nepřestane kapat, je mi jasný, že je po mně.

Vím, že je po mně.

Předtím jsem možná měl šanci, ale teď už ne.

Z auta někdo zavolá, nevím, kterej z nich: „Seber ten drát, ty demente! A postarej se, ať je ten hajzl tuhej!“

Otevřou se dveře auta, ale že by se zavřely, to neslyším. Zaslechnu něčí kroky a pak se nade mnou najednou tyčí nějaká silueta a kouká, jestli dechám.

Vůbec se nerozmejším. Plivnu, jak nejvíc můžu.

Musel jsem se strefit, protože se chvíli něco mele a pak se ten obrys vrátí.

„Kristepane!“ nadává. „Mám v tlamě jeho krev! Chceš na mě kurva přenýst AIDS nebo co?“

V tu chvíli si přeju, abych fakt měl AIDS, abych ho moh nakazit! Chtěl bych se tomu usmát, ale nejde to. Rozhodně ne s tím, co mi zbylo z obličeje. Zkusím víc otevřít oči. Otevře se jenom pravý. Ten člověk si něco strčí do pusy a pak se na mě zašklebí a vycení zuby. A pak se na mě vrhne, tak rychle, že si ani neuvědomím, co se děje, ale on mě třikrát prudce praští do hrudníku. Nejdřív necejtím, že má nůž, ale poznám to podle zvuku a jak mi vyrazí dech. Zajede hluboko. Jak nejvíc to jde.

„Vyřid bráchovi, že si pro něj přijdem,“ zašeptá asi tak jako moje máma, když se na mě naštve v kostele. Tíše, ale zuřivě.

Ten v autě, co jim velí, zařve: „Ty kreténe, lidi čumějí!“

Obrys nade mnou zmizí. Zmizí i auto. Ještě mě přitom ohodí štěrkem. Sice dechám, ale bublá to ve mně. Napůl je to krev. Tělo mám celý ochromený. Zkusím se převalit. Říkám si, že kdybych se obrátil, tak ta krev prostě vyteče a neudusí mě. Jenže nemůžu. Nade mnou se vynoří nověj flek. Prudce zamrkám a z fleku je obličej. Nějaká paní. Odhrne si vlasy z očí a skloní se nade mnou. Říká mi, že je zdravotní sestra a abych ležel klidně. Tomu bych se nejradši zasmál a pověděl jí, že se stejně nemůžu hejbat, takže bez obav, budu ležet klidně, protože nic jinýho dělat nemůžu. Chci jí říct, aby vyřídila mojí ségře, co se stalo. Vedle ní je nějakěj další flek, menší. Vypadá to jako ten kluk, kterýho jsem viděl, teda skoro, ale je moc rozmazanej, tak to nepoznám. Ale jeho hlas zaslechnu úplně jasně: „Ten chudák umře, co?“ Na vteřinku mě napadne, že asi mluví o někom jiným. Ne o mně. Ta paní něco zašeptá, ale já jí nerozumím, a pak ucítím něčí ruce. Ani ne tak ruce, spíš takovej tlak. Bolest není to nejhorší. Problém je, že nemůžu dejchat. Snažím se, ale nejde to. Hrudník se mi nechce zvedat. Jako kdyby mi na něm zaparkovalo auto. Pokouším se

jim to říct. Kdybyste prosím vás mohli říct tomu autu, ať si přeparkuje, tak budu v pohodě. Nebude mi tak těžko a budu moct dechat a všechno bude v pohodě, jenom když do sebe dostanu trochu vzduchu. Zkousím to na ně zakřičet, aspoň něco z toho. Ale pusa mi nechce fungovat a kůži mám takovou velikou a volnou a nebe je nějak moc blízko, jako kdyby na mě spadlo, jako by mi spadlo na obličej, jako prostěradlo, a pak přijde takovej hrozně divnej pocit, jako kdyby mě to nebe přišlo zachránit, proniká do mě jako nějakěj černej beton, zalepuje ty díry ve mně, abych moh dechat, a já si říkám, že kdyby to tak vážně bylo, to by bylo skvělý, jenomže já vím, že prostě umírám, ten kluk má pravdu, já vím, že mám pocit, že se v tom rozpouštím, protože můj mozek nemá dost kyslíku, a já to vím, protože to je logický, že když mozek nemá dost potravy, tak prostě nefunguje, jak má, a já to vím, že jenom tak nesplývám s oblohou, a já to vím, protože, vím to, protože